Jolsvai András

Egy kis szombati whist

(részlet a Nincsen számodra hely című regényből)

Ősz elejére, hogy végleg elvonult a vihar a város alól, Csapóék vendégszerető háza megint tágra nyitotta kapuit. Szinte minden napra jutott valami esemény: a szombatok például a whist napjai voltak.

Ilyenkor egybenyitották a három nagy szobát, mindegyikbe négy-négy kártyaasztal került (de volt még néhány összecsukható a fal mellett, ha több játékos érkezne a vártnál), köröttük öt-hat szék, mert a négy küzdő mellett helyet kellett teremteni a gibiceknek, nézelődőknek, jövő-menőknek is. A whistet jobbára állandó partnerek játsszák, akik félszavakból értik egymást (egész szavakat, játék közben, a szabályok szerint nem is lehetett volna kiejteni, de hát Csapóéknál, mint láttuk, nem vették túl szigorúan a szabályokat semmilyen irányban), de itt az volt az úzus, hogy érkezési sorrendben ültek asztalhoz a játékosok – ezért aztán minden szombat mindenkinek tartogatott meglepetéseket. Persze, akik mindenáron egy párt kívántak alkotni, azok megtehették, hogy egyszerre érkeznek, és rögtön leülnek egymással szemben – Szontágh és Kiss, a két katona például mindig így járt el –, de a többség élvezte a véletlen játékát a játékban, ami a kártya esetében, ha mégoly magas szinten űzi is az ember, úgysem elkerülhető. A házigazda (aki kitűnő whist-játékos volt, de azért a szerencsejátékokban volt igazán otthon) ilyenkor nem ült asztalhoz (csak ha valahol hárman maradtak, s nem is volt remény újabb érkezőre várni), hanem körbejárt az asztalok között, parti végén együtt elemzett a helyiekkel, elsimította az ellentéteket, és felügyelte az inasokat – ilyenkor a saját személyzet mellett kölcsöninasokkal dúsult az állomány - , hogy mindig legyen bor a poharakban és dohány a pipákban. Csapó János hátratett kézzel sétált ilyenkor vendégei között, arcán hervadhatatlan mosoly, terebélyesedő pocakján vidám táncot járt az óraláncc. Egy beérkezett, tehetséges pesti polgár – gondolhatta mindenki, aki csak rátekintett.

A házigazda ezen a szombaton a nagyszoba középső asztalánál töltötte a legtöbb időt. A véletlen úgy hozta, hogy egy partiba került a város négy legjobb whist-játékosa: von Hassen kapitány a dragonyosoktól, Reichardt tanácsos úr, Szemere Pál és Wigand Ottó. A

kapitány a tanácsossal, az esztéta a könyvkiadóval alkotott egy párt. Előbbiek németes precizitással és angol hidegvérrel vetették magukat a küzdelembe, utóbbiak impulzív játékát megannyi ötletsziporka jellemezte. Az elhamarkodott döntéseket váratlan húzásokkal kompenzálták. És minden robber után egymás hajának estek. Nem csoda, hogy már nyolc óra tájban kisebb tömeg állta körül az asztalukat.

Egy extrémnek tűnő osztás után, melyet a tanácsos követett el, Szemere passzolt, de a kapitány kört vállat, mire Wigand, hosszú gondolkodás után bemondta a szant, amikor a játékosok még egyszer végiggondolták, mi lehet a helyes út, Csapó odahajolt a mellette álló Forgó doktor füléhez, és azt súgta bele:

-Van rá tíz aranyam, hogy megcsinálják!

A doktor felhúzta a szemöldökét, nem volt ez szokásban eddig a Borz utcai házban, fogadásokat kötni a whistezőkre, de aztán körbejárta még egyszer az asztalt, megnézte kinek-kinek a lapját, memorizálta, hogy ki indul, aztán sóhajtott egyet, és azt mondta:

-Állom, és duplázok!

Késhegyig menő küzdelem folyt abban a partiban – épp egy rocambole végén –, melyet Wigandék végül hat trikkel kis szanra mentettek: de ez nem vigasztalta szegény Forgó doktort, akinek húsz körmöci aranya bánta a hiányzó hetedik ütést. Meg is jegyezte a következő osztásnál, hogy ő bizony nem ment volna be ásszal a második helyen. A kapitány tört magyarsággal, de végtelen büszkeséggel felelte:

-Aki nem kockazatik, vereséget elszenved!

A házigazdának pedig megtetszett a pénzkeresetnek ez az új, könnyű lehetősége, s még azon az estén nyert vagy százötven bécsi pengőt, persze nem a Forgó doktortól, aki arra hivatkozva, hogy beteghez hívják, már kilenc előtt távozott a Csapó-házból.

Amíg a férfiak a festett dámáknak udvaroltak a zöld posztó mellett, a hölgyek a kisebb szálában könnyű őszi bólékkal és friss pletykákkal mulatták az időt. A legnagyobb teret a francia divat változása igényelte – Lajos Fülöp udvara visszahozta a krepp és a zsorzsett szezonját, s a La Valliere nyakkendő is reneszánszát élte Párizsban – , de szó esett Metternich náthájáról is – a főminiszter egészégi állapota nagyban befolyásolta az országos döntéseket – , a pesti társasági élet szenzációját meg kétségkívül az jelentette, hogy a szóbeszéd szerint a kisebbik Rottenbiller-fiú, a Lipót máris megkérte a sógornője, a Wurm Klára kezét, s nem kapott egyértelmű kosarat.

-Még ki se hűlt szegény férje! – sóhajtotta, az égre nézve Reinhardt tanácsos kövér felesége, aki, bár életkora még nem indokolta, csakis

feketében járt, azt remélve, hogy e szín karcsúsítja. – Utalva a nagyobb Rottenbiller-fiú véletlen, ostoba halálára a Széna téri zendülés napján.

-Biztosan kivárják a gyászév leteltét! – tompította a pletyka élét a mindig kiegyezést kereső Bártfayné.

- Ekkora vagyonra igazán érdemes várni egy egész esztendőt – hozta be a történetbe a merkantil szellemet a háziasszony – , az öreg Wurm, aki, tisztesség ne essék szólván, egyszerű vaskereskedőként kezdte, ma az egyik leggazdagabb ember a városban. Csak a háza is egy vagyont fial minden évben!

- Azt beszélik – vette át a szót Szemere Krisztina, aki nemcsak unokahúga, de felesége is volt Pécel urának – , hogy az öreg Wurm rövidesen nemességet kaphat őfelségétől az uralkodóház érdekében kifejtett áldásos tevékenységéért! S ha így lesz, felveszi az Almay nevet.

- S mi lesz a címerpajzsán? Vaskerítés? – gonoszkodott Lénárd patikus felesége, akit evett a sárga irigység, merthogy az öreg Wurm, amikor még csak középkorú Wurm volt, neki is csapta a szelet, de ő a kalandortermészetű, jövő-menő kereskedő helyett a biztos egzisztenciát választotta a Fekete Sas gyógyszertár tulajdonosa személyében.

- Aranyozott szárnyas vasoroszlán! – mosolyodott el a tréfára mindig hajlamos Bártfayné.

- Apropó Wurm! – vette át a szót Vitkovics Mihály özvegye, aki, míg a férje élt, maga is nagy házat vitt, de mostanában csak ritkán jelent meg társaságban. – Hallottátok-e, drágáim, ki bérli újabban a Wurm-ház egész első emeletét? Hát De la Motte báróné!

- Ó – felelt rá egyhangúlag a női kar.

De la Motte bárónéról széltében beszéltek mindenfélét a korabeli szalonokban. Azt például, hogy még nem volt tizenhét se, amikor kezét nyújtotta a nála, hm, legalább harminc évvel idősebb bárónak, aki hűséges diplomatája a Habsburgoknak, és régi, meghitt bizalmasa Metternichnek: azokban a daliás időkben, amikor Kelemen herceg még francia követként szolgált, ő volt a párizsi követség első tanácsosa. Orczy Franciska – merthogy ez volt a leánykori neve, igaz, ő nem a család bárói ágából származik – a legjobb nevelést kapta különféle bécsi intézetekben, ám, mint mondják, ezt a nevelést hamar el is feledte, amikor férje Toscana alprefektora lett: a pletykák mindenféle firenzei nemes családokról szóltak, melyekben a fiatal bárónő, hacsak balkézről is, ideiglenesen otthonra talált. A nagyobb botrányt elkerülendő férjét hamarosan visszarendelték Bécsbe, majd, merthogy a tüzes bárónét most meg a magyar testőrség daliái hozták lázba, kérésére kinevezték az Amerikai Egyesült Államokba nagykövetnek. Ámde az elutazás előtt

Franciska asszony rejtélyes betegségbe esett, s az orvosok szigorúan megtiltották neki, hogy hajóra szálljon. De la Motte báró ily módon egyedül volt kénytelen átkelni az óceánon, s csak annyi óvintézkedést tehetett, hogy feleségét, amíg végleg talpra nem áll, a számos csábítást nyújtó császárvárosból a távoli Pestre deponálta. Úgyhogy Franciska báróné most a pesti gyógyvizekben kúrálja ismeretlen nyavalyáját, s ha már így alakult, gyermektelenségére is igyekszik gyógyírt találni. Gebhardtné tudni vélte, hogy ebből a célból már fel is kereste a pesti orvoskar legjelesebbjeit, mások azonban, szájukat zsebkendőjük mögé rejtve, némi kacagással azt jegyezték meg, hogy a báróné jobban tenné, ha a pesti jurátusok legjavát keresné fel ebből a célból, ott biztosan megtalálná a megoldást minden bajára.

Vitkovicsné, aki a világ legjobb szívű asszonya volt, soha senkiről rosszat mondani, de még feltételezni sem tudott, fejcsóválva hallgatta ezeket a fullánkos pletykákat, és a végén nem állta meg, hogy meg ne jegyezze:

- Azt azért senki sem vitathatja, hogy a bárónét csodaszép külalakkal áldotta meg az ég. Hogy most, amikor már erősen közelíti a harmincat…

-Melyik irányból? – kérdezte egy hang az ajtó mellől.

…még most is úgy néz ki, mintha tizennyolc éves lenne. Az a hamvas bőr, az a törékeny alkat, a szőke hajzuhatag…

- Engem leginkább Eugene Sue fondorlatos regényhősnőire emlékeztet – vette át a szót Csapó János neje. – Azokra a különös nőalakokra, akiknek ábrándos külsejük mögött egy vipera természete lakik.

Aztán, mintegy mellékesen, odavetette:

-Nemrégiben egy bécsi bálon mutattak be bennünket egymásnak. A báróné szavai lefegyverzően kedvesek voltak, de közben oly hipnotikusan nézett rám azzal a zöld szemével, hogy úgy éreztem, tőrt döfnek belém.

Lett egy kis csend ezután, végre Szemeréné szólalt meg.

- És ahhoz mit szóltok, hogy szegény Döbrentei bukott ember lett? Hogy rövidesen leteszik a titoknokságról?